

משנה • חמ"ד

מסכת מגילה

כיתה ז' • דפי עבודה לתלמיד

שם התלמיד: _____ כיתה: _____

לְיִהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן וִיקָר

(אסתר ח, טז)

מסכת מגילה

תוכן העניינים

3	פרק ראשון – מגילה נקראת • משניות א–יא
3	מתי קוראים את המגילה?
5	יום הכניסה – כיצד?
7	עיר גדולה ושנה מעוברת
9	אין בין – שבת, יום טוב ונדרים
11	אין בין – טומאה וטהרה, ספרים ותפילין
13	אין בין – כהן גדול, במות, שילה וירושלים
15	פרק שני – הקורא למפרע • משניות א–ו
15	איך קוראים את המגילה?
17	בן עיר ובן כרך • מי כשר לקרוא?
19	כל היום כשר, כל הלילה כשר
21	פרק שלישי – בני העיר • משניות א–ו
21	קדושת בית הכנסת – מכירה וקנייה
23	כבוד בית הכנסת
25	ארבע פרשיות
27	קריאת התורה במועדים
28	פרק רביעי – הקורא עומד • משניות א–י
28	כמה עולים לתורה?
30	דברים שבקדושה וסדר הקריאה
32	המפטיר והקטן
34	נשיאת כפיים ושליח הציבור
36	נוסחים שאין אומרים, ופרשיות שאין מתרגמים
38	חזרה – פרק רביעי

פרק ראשון – מגילה נקראת • דף עבודה • פרק א משנה א

מתי קוראים את המגילה?

עיינו במשנה פרק א משנה א: «מגלה נקראת באחד עשר, בשנים עשר, בשלשה עשר, בארבעה עשר, בחמשה עשר; לא פחות ולא יותר».

מה הדין?

קבעו לכל מקרה מתי קוראים, לפי המשנה והברטנורה, ונמקו בקצרה.

1. יואב גר בעיר שהייתה מוקפת חומה בימי יהושע בן נון. היום אין בה חומה. מתי קוראים בעירו?

2. העיר של אליהו הוקפה חומה בימי מרדכי ואסתר, אבל לא בימי יהושע. מתי קוראים בה?

3. בני כפר אחד רצו לקרוא את המגילה בעשרה באדר, כי באותו יום באו לעיר. האם מותר?

4. קהילה שכחה לקרוא בי"ד, ורצתה לקרוא בט"ז באדר. מה תאמרו לה לפי המשנה?

ממיינים

כתבו ליד כל יישוב: כרך / עיר גדולה / כפר, ומתי קוראים בו (בזמן המשנה).

היישוב	סוג	יום הקריאה
עיר עתיקה בארץ ישראל שחומתה עמדה בימי יהושע		
עיר גדולה בבבל, בלי חומה מימות יהושע		
יישוב קטן שבניו באים לעיר ביום חמישי		
שושן הבירה		

רמז מן המגילה

ברטנורא

אלא שהכפרים מקדימין – ומצאו לדבר זה רמז מן המקרא דכתיב (אסתר ט) לקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם

5. על איזו מילה בפסוק מתבסס הרמז? _____ מה היא מלמדת?

ברטנורא

אלא שהכפרים מקדימין – וי"ג לא צריך קרא לרבוויי שיהא ראוי לקריאה, שעיקר הנס בו היה

6. מדוע לפי הברטנורא אין צורך ברמז מיוחד כדי להכשיר את י"ג באדר?

חושבים לעומק

7. המשנה קובעת שהכפרים «מקדימין» – הם רשאים, אבל הם יכולים גם לקרוא בי"ד. הסבירו: האם בעיניכם זו הקלה או חובה? נמקו מתוך המשנה.

פרק ראשון – מגילה נקראת • דף עבודה • פרק א משנה ב

יום הכניסה – כיצד?

עיינו במשנה פרק א משנה ב: «כיצד? חל להיות יום ארבעה עשר בשני...».

מה הדין?

לכל לוח שנה כתבו מתי קוראים כל אחד מן השלושה (בזמן המשנה). כתבו יום ותאריך.

המקרה	בן הכפר	בן העיר הגדולה	בן הכרך
השנה י"ד באדר חל ביום רביעי			
השנה ט"ו באדר חל בשבת			
השנה י"ג באדר חל ביום שישי			
השנה ט"ו באדר חל ביום שני			

1. במקרה השני (ט"ו חל בשבת) – בכמה ימים שונים קוראים בסך הכול? _____
ובמקרה השלישי (י"ג חל בשישי, כלומר י"ד בשבת)? _____

מגלים כללים

2. השלימו את הכללים מן המשנה:

- (א) לעולם אין קוראים את המגילה ביום _____.
- (ב) בני הכפרים מקדימים רק ליום _____ או ליום _____.
- (ג) בני המוקפות חומה קוראים תמיד בט"ו, חוץ ממקרה אחד: כשי"ד חל ב_____.
- (ד) כשי"ד חל בשבת, בני הכפרים ובני העיירות קוראים _____ - ביום הכניסה.

3. מדוע כשי"ד חל בשבת, הכפרים מקדימים דווקא לחמישי, ולא לשישי, שקרוב יותר?

עיון בברטנורא

ברטנורא

חל להיות – ואע"פ שבני הכרכים קורין המגילה בי"ד כשחל ט"ו להיות בשבת, מ"מ אין קורין ויבא עמלק
אלא בשבת שהוא יום ט"ו

4. כשט"ו חל בשבת, מה נשאר בשבת עצמה לבני הכרכים, אף שכבר קראו את המגילה?

5. מצאו בברטנורא: כשט"ו חל בשבת, האם עושים את סעודת פורים בשבת? -----

חושבים לעומק

6. המשנה כתובה כמו «לוח»: שבעה מקרים, אחד לכל יום. מדוע לדעתכם בחרה המשנה לפרט כל
יום, ולא לכתוב רק כלל אחד?

פרק ראשון – מגילה נקראת • דף עבודה • פרק א משניות ג-ד

עיר גדולה ושנה מעוברת

עיינו במשנה פרק א משניות ג-ד: «אֵיזוֹ הִיא עִיר גְּדוֹלָה? ...» ו«קָרְאוּ אֶת הַמַּגִּלָּה בְּאֶדְרֵי הָרָאשׁוֹן...».

מה הדין?

1. ביישוב מסוים יש בית כנסת, אבל רק שמונה אנשים יושבים בו כל היום. לפי המשנה, האם הוא עיר גדולה או כפר? _____

2. תשעה באב חל השנה בשבת. מתי צמים? _____

3. בני כפר הקדימו לקרוא את המגילה ביום הכניסה, י"ב באדר. יהודי אחד רצה לערוך באותו יום הספד על אדם שנפטר. האם מותר? נמקו. _____

4. קהילה קראה את המגילה בי"ד באדר. אחר כך הודיע בית הדין שהשנה מעוברת. מה הם צריכים לעשות? _____

5. לפי רבי יהודה: בני כפר שאינם נכנסים לעיר לא בשני ולא בחמישי. מתי יקראו? _____

ממינים

מיינו את הזמנים לשני הטורים: מגילה / עצי כהנים / תשעה באב / חגיגה / הקהל.

מקדימין ולא מאחרין	מאחרין ולא מקדימין

עיון בברטנורה

ברטנורה

ולא מקדימין – דאכתי לא מטי זמן חיובייהו

6. הסבירו את הברטנורא במילים שלכם: מדוע אין מקדימים את קרבן החגיגה לפני החג?

ברטנורא

וחגיגה – אם חל י"ט בשבת דוחין שלמי חגיגה למחר, שהרי יש לה תשלומין כל ז'

7. מדוע אין בעיה לדחות את החגיגה ליום שאחרי השבת? -----

אדר ראשון ואדר שני

השלימו את הטבלה (לפי המשנה והברטנורא):

הדבר	בי"ד באדר ראשון	בי"ד באדר שני
קריאת המגילה		
מתנות לאביונים		
הספד ותענית		

8. הביטוי «אין גין... אלא...» מלמד אותנו להשוות. נסחו במשפט אחד מה שווה ומה שונה בין שני האדרים.

פרק ראשון – מגילה נקראת • דף עבודה • פרק א משניות ה-ו

אין בין – שבת, יום טוב ונדרים

עיינו במשנה פרק א משנה ה ומשנה ו. בדף הזה תתרגלו את ההשוואות «אין בין... אלא...» על מקרים מן החיים.

מה הדין?

לפני כל מקרה כתבו: מותר / אסור, והסבירו בקצרה לפי המשנה.

המקרה	מותר / אסור	הסבר
ביום טוב ראשון של פסח אבא מבשל מרק לסעודת החג.		
בשבת אחי רוצה לחמם תבשיל על האש.		
ביום טוב יוסי רוצה לתקן את האופניים.		
דוד נאסר בנדר במאכל של שמעון. הוא נכנס לחצר של שמעון כדי לקרוא לו.		
משה נאסר בנדר בהנאה מחברו אליהו. הוא נכנס לבית של אליהו.		

נדר או נדבה?

מיינו כל משפט: נדר או נדבה? וכתבו אם חייב באחריות.

מה אמר האדם?	נדר / נדבה	אם אבדה – חייב להביא אחרת?
«הרי עלי עולה»		
«הרי זו עולה» (והצביע על כבש)		
«אני מקבל על עצמי להביא קרבן תודה»		
«הכבש הזה יהיה קרבן שלמים»		

קוראים ומבינים

1. «אין בין שבת ליום הכפורים, אלא שזה זדונו בידי אדם, וזה זדונו בקרת». לאיזה יום מתאים כל חלק?

(א) «זדונו בידי אדם» –

(ב) «זְדוֹנוֹ בְּכִרְתָּ» – _____

2. לפי המשנה, מי שאסור בנדר בהנאה מחברו – האם מותר לו לשאול מחברו כלי? ומה הדין במודר מאכל?

3. במה נדר ונדבה שווים? (רמז: הברטנורא – «בֵּל תֵּאַחֵר»)

חושבים לעומק

4. המשנה כותבת רק את ההבדל ולא את כל הדברים המשותפים. למה לדעתכם זו דרך לימוד טובה? כתבו נימוק אחד.

פרק ראשון – מגילה נקראת • דף עבודה • פרק א משניות ז-ח

אין בין – טומאה וטהרה, ספרים ותפילין

עיינו במשנה פרק א משנה ז ומשנה ח.

מסווגים: מוסגר, מוחלט או שניהם?

סמנו לכל דין: רק מוסגר / רק מוחלט / שניהם.

הדין	מי?
טמא	
נשלח אל מחוץ למחנה	
פריעה ופרימה	
כשנטהר – תגלחת וציפורים	
כשנטהר – טובל במקווה	

1. למה חשוב לדעת שגם המוסגר טמא, אף על פי שעוד לא ברור שיש לו צרעת?

מה הדין? – כתיבת ספרי קודש

המקרה	כשר / פסול	לפי מי ולמה?
סופר כתב פרשת מזוזה באותיות לטיניות.		
בימי המשנה כתבו ספר משלי ביוונית.		
בימי המשנה כתבו ספר תהלים בלשון אחרת (לא יוונית).		
היום כותבים ספר תורה בכתב הקודש ובלשון הקודש.		

2. «וּתְפִלִּין וּמְזוֹזוֹת אֵינָן נִכְתָּבוֹת אֶלָּא אֲשֻׁרִית». העתיקו מן המשנה את דעת רבן שמעון בן גמליאל:

3. מה פירוש המילה «אף» בדברי רבן שמעון בן גמליאל? על מה הוא מוסיף?

המשנה בחיינו

4. מזוזה פסולה אם חסרה בה אות אחת. מה זה מלמד אותנו על הדיוק בדברים קדושים? כתבו מה אפשר לעשות כדי לשמור על כשרות המזוזות בבית.

פרק ראשון – מגילה נקראת • דף עבודה • פרק א משניות ט-יא

אין בין – כהן גדול, במות, שילה וירושלים

עיינו במשנה פרק א משניות ט, י ויא.

מי מביא?

הקרבן	מי מביא אותו?
פר הבא על כל המצוות	
פר יום הכיפורים	
עשירית האיפה (בכל יום)	

1. הברטנורא אומר על פר יום הכיפורים ועשירית האיפה: «שא"א להביא שתיים». הסבירו: למה רק כהן אחד מביא אותם?

מה הדין? – במות

בזמן שהבמות היו מותרות. כתבו לכל קרבן: קרב בבמה קטנה או רק בבמה גדולה?

הקרבן	היכן?
עולה שאדם נדר להביא	
שלמים שאדם התנדב	
קרבן פסח	
קרבן תמיד ומוספים (לפי הברטנורא)	

2. כתבו את «זֶה הַכֶּלֶל» שבמשנה י, והסבירו איך הוא עזר לכם לפתור את הטבלה.

שילה או ירושלים?

ירושלים	שילה	הדין
		קדשים קלים ומעשר שני נאכלים...
		קדשי קדשים נאכלים...
		אחרי החורבן – הותרו הבמות?

חושבים לעומק

3. «קדשת שילה יש אחריה הטר, וקדשת ירושלים אין אחריה הטר». מה ההבדל בין קדושה לזמן לבין קדושה לעולם? כתבו דוגמה מחייכם לדבר שהוא «לזמן» ולדבר שהוא «לעולם».

פרק שני – הקורא למפרע • דף עבודה • פרק ב משניות א-ב

איך קוראים את המגילה?

עיינו במשנה פרק ב משנה א ומשנה ב, וענו על השאלות.

מה הדין?

קראו כל מקרה. כתבו «יצא» או «לא יצא» וציינו את המילים מן המשנה שעליהן אתם מסתמכים.

המקרה	הדין	המילים מן המשנה
שמעון קרא פרק ג' לפני פרק ב'.		
תייר ששפתו צרפתית שמע את המגילה בלשון הקודש, ולא הבין.		
לוי קרא את המגילה, עצר לאכול ארוחה, וחזר והמשיך מהמקום שעצר.		
הסופר כתב מגילה, קרא כל פסוק לפני שכתב אותו, ולא חשב לצאת ידי חובה.		
קהילה בחוץ לארץ שמדברת רק ספרדית שמעה את המגילה מתוך מגילה כתובה בספרדית.		

מגילה כשרה – מה צריך?

השלימו את הטבלה לפי סוף משנה ב.

	כשר	פסול (לא יוצאים בה)
הכתב		
במה כותבים?		
על מה כותבים?		

1. מה ההבדל בין «דִּפְתָּרָא» לבין «הֶסְפֵּר»? (היעזרו בברטנורה: «עור שלא נשלם תקונו»)

סדרו לפי הסדר

המשנה מסדרת את הדינים לפי השאלות: איך קוראים → מה מותר בזמן הקריאה → במה כתובה המגילה. מספרו (3-1) את השאלות לפי הסדר שבמשנה:

המספר	השאלה
	באיזה דיו ועל איזה חומר כתובה המגילה?
	האם מותר לקרוא בלשון אחרת?
	מה הדין אם הפסיק או התנמנם?

2. יעקב אומר: «אני יודע את המגילה בעל פה מצוין, אז אני לא צריך מגילה». מה תענו לו לפי המשנה והברטנורא?

פרק שני - הקורא למפרע • דף עבודה • פרק ב משניות ג-ד

בן עיר ובן כרך • מי כשר לקרוא?

עיינו במשנה פרק ב משנה ג ומשנה ד, וענו על השאלות.

מתי הוא קורא?

בכל מקרה כתבו: באיזה יום הוא קורא את המגילה - י"ד או ט"ו? והסבירו.

המקרה	היום	הסבר
נתן מבני ברק (עיר) נוסע לירושלים לכל ימי הפורים ונשאר שם.		
אליהו מירושלים (כרך) נסע לחיפה (עיר) ויחזור הביתה לפני הבוקר של י"ד.		
אריאל מאשדוד (עיר) עבר לגור בירושלים לפני פורים.		
גבריאלי מרחובות (עיר) ביקר בירושלים וחזר לרחובות לפני ליל ט"ו.		

כשר או פסול לקרוא?

הקורא	כשר / אינו כשר	לפי מי? / ההלכה
בחור בן 15		
ילד בן 9		
אדם שאינו שומע כלל		

מחלוקת - איפה מתחילים?

לפניכם שלוש נקודות במגילת אסתר. כתבו ליד כל אחת איזה תנא אומר שמשם צריך לקרוא.

התנא	המקום במגילה
	«וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי אַחֲשֵׁירוּשׁ» - פרק א
	«אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוֹשֵׁן הַבִּירָה» - פרק ב
	«אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה גָּדַל הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁירוּשׁ אֶת הַמֶּן» - פרק ג

1. מה נקודת המחלוקת בין רבי יהודה לרבי יוסי? (מה כל אחד מהם רואה כ«תחילת הנס»?)

לפני הנץ או אחרי?

2. בית הכנסת «אווהל משה» התחיל לקרוא את המגילה ביום פורים כשכבר היה אור בשמים, אבל לפני שהשמש זרחה. האם יצאו? הסבירו לפי סוף משנה ד.

פרק שני - הקורא למפרע • דף עבודה • פרק ב משניות ה-ו

כל היום כשר, כל הלילה כשר

עיינו במשנה פרק ב משנה ה ומשנה ו, וענו על השאלות.

יום או לילה?

מיינו: כתבו ליד כל מצווה «כל היום» או «כל הלילה».

מתי כשרה?	המצווה
	תקיעת שופר בראש השנה
	הקטר חלבים ואברים על המזבח
	נטילת לולב בסוכות
	קצירת העומר
	תפילת מוסף
	שחיטת קרבן

משתמשים ב«זה הכלל»

המשנה לא מנתה את כל המצוות. השתמשו בכלל וקבעו מה הדין:

1. ספירת העומר נאמרת בלילה. לפי הכלל - מתי אפשר לספור? _____
2. הנחת תפילין היא מצווה של יום. לפי הכלל - מתי אפשר להניח? _____
3. הברטנורא מוסיף שני דברים שה«כלל» בא לרבות. השלימו: ביום - _____
; בלילה - _____.

השוו

4. במשנה ד למדנו «אין קורין את המגלה... עד שתפץ החמה», ובמשנה ה - «כל היום כשר לקריאת המגלה». מה כל משנה מלמדת על זמן הקריאה ביום?

5. מה הקשר בין דין «עד חצות» באכילת הפסח לבין ההנהגה של חכמים במצוות אחרות? כתבו דוגמה נוספת של «גדר» שעשו חכמים, שאתם מכירים.

חפשו במשנה

מצאו

במשנה ה' ושלימו: שלושה סוגי וידוי:

----- , -----

----- , ----- .

פרק שלישי – בני העיר • דף עבודה • פרק ג משניות א-ב

קדושת בית הכנסת – מכירה וקנייה

עיינו במשנה פרק ג משנה א ומשנה ב.

מה הדין?

לפניכם מקרים. כתבו אם מותר או אסור, והסבירו לפי המשנה.

המקרה	מותר/אסור	הסבר
אנשי הכפר מכרו את ארון הקודש הישן ורוצים לקנות בכסף כריכות בד חדשות לספרים.		
מכרו ספר נביאים בלוי ורוצים לקנות בכסף ספסלים לבית הכנסת.		
מכרו מטפחות, קנו ספר נביא, ונשאר כסף. רוצים לקנות בו פרוכת לתבה.		
מכרו את רחבת העיר ורוצים לבנות בכסף בית כנסת.		

מיינו לפי דרגות

סדרו את הדברים מן הקדוש ביותר (1) אל הקדוש פחות (6): מטפחות • רחוב • ספר תורה • תבה • ספרי נביאים • בית כנסת

1	2	3	4	5	6

שלוש דעות – מכירת בית כנסת

קהילה רוצה למכור בית כנסת ישן. מה יאמר כל חכם?

(א) רבי מאיר:

(ב) חכמים:

(ג) רבי יהודה:

1. הקונה רוצה לפתוח במבנה מכבסה. לפי חכמים – האם מותר? הסבירו.

2. רבי יהודה אומר «אין מוכרין את נְשֵׁל רַבִּים לַיְחִיד». מה ענו לו חכמים, ומה כוונתם?

חושבים לעומק

3. לפי הברטנורא, בית כנסת של כרך אי אפשר למכור. מדוע? איזה בית כנסת דומה לו בימינו?

פרק שלישי - בני העיר • דף עבודה • פרק ג משנה ג

כבוד בית הכנסת

עיינו במשנה פרק ג משנה ג.

מה הדין?

המקרה	מותר/אסור	הסבר מן המשנה
דייג רוצה לפרוש את רשתות הדיג שלו לייבוש בתוך בית כנסת שחרב.		
חקלאי רוצה לייבש תאנים על גג בית כנסת שחרב.		
אדם ממחר לשוק ורוצה לקצר את הדרך דרך בית כנסת שחרב.		
רועה רוצה לתלוש את העשבים שגדלו בחורבה כדי להאכיל את הצאן.		

משפט - פסוק - טעם

השלימו:

הדין: בית כנסת שחרב - _____.

הפסוק: «_____».

הלימוד: _____.

שני טעמים שונים

1. במשנה יש שני טעמים: «קדושה» ו«עגמת נפש». כתבו לכל טעם איזה דין הוא מסביר.

הטעם	הדינים שהוא מסביר
קדושתן אף כשהן שוממין	
עגמת נפש	

2. לפי הברטנורא - האם מותר לתלוש עשבים ולהשאיר אותם במקומם? מדוע?

המשנה בחיינו

3. כתבו שלושה כללים להתנהגות מכבדת בבית הכנסת שלכם, ברוח המשנה.

פרק שלישי – בני העיר • דף עבודה • פרק ג משנה ד

ארבע פרשיות

עיינו במשנה פרק ג משנה ד.

לוח השבתות

בשנה מסוימת א' באדר חל ביום רביעי, פורים (י"ד באדר) חל ביום שלישי, וא' בניסן חל ביום חמישי. השלימו מה קוראים בכל שבת:

מה קוראים?	השבת
	השבת שלפני ראש חודש אדר (כ"ז בשבט)
	השבת שאחרי ראש חודש אדר (ד' באדר)
	השבת שלפני פורים (י"א באדר)
	השבת שאחרי פורים (י"ח באדר)
	השבת שאחריה (כ"ה באדר)
	השבת הבאה (ג' בניסן)

מה הדין?

- ראש חודש אדר חל בשבת. מה קוראים בשבת זו? _____
- ראש חודש אדר חל ביום שישי. לפי הברטנורה – מתי קוראים שקלים? _____
- השבת היא גם ראש חודש. האם ההפטרה תהיה מעניין פרשת השבוע? הסבירו לפי «לכל מפסיקין».

חושבים לעומק

- מדוע לדעתכם קוראים את פרשת פרה (טהרה) דווקא לפני פרשת החדש (קרבן פסח)?
-
-
-

- ההפטרות של ארבע הפרשיות (לפי הברטנורה) מתאימות לנושא כל פרשה. התאימו:

ההפטרה
● וזרקתי עליכם מים טהורים
● בראשון באחד לחודש
● בן שבע שנים
● פקדתי את אשר עשה לך עמלק

פרשה
● שקלים
● זכור
● פרה
● החדש

פרק שלישי - בני העיר • דף עבודה • פרק ג משניות ה-ו

קריאת התורה במועדים

עיינו במשנה פרק ג משנה ה ומשנה ו.

מיינו את הקריאות

לפניכם קריאות מן המשנה. מיינו אותן בטבלה: «הנשיאים», «שבעה שבועות», «ויבא עמלק», «אחרי מות», «בחדש השביעי באחד לחדש», «ובראשי חדשיכם», «קרבנות החג», «ברכות וקללות».

חגים מן התורה	ימים מיוחדים אחרים

מה קוראים?

1. היום השלישי של סוכות (חול המועד). מה קוראים? _____
2. היום יום תענית. מה קוראים? _____ ומי קורא את הקללות? _____
3. שבת בצהריים (מנחה). מה קוראים? _____
4. ראש חודש. מה קוראים? _____

מקור וטעם

5. מאיזה פסוק לומדים שקוראים בכל מועד מענינו? כתבו אותו מן המשנה.

6. לפי הברטנורה, מדוע במעמדות קוראים מעשה בראשית?

חושבים לעומק

7. בשני ובחמישי קוראים קטע מן הפרשה, ובשבת חוזרים וקוראים אותו שוב. למה לדעתכם קוראים בשני ובחמישי אם הקריאה אינה «נספרת»?

פרק רביעי - הקורא עומד • כמה עולים לתורה?

כמה עולים לתורה?

עיינו במשנה פרק ד משניות א-ב, ובברטנורא עליהן.

מה הדין?

1. ביום חמישי בבוקר הגבאי רוצה להעלות ארבעה אנשים לתורה, כי יש בבית הכנסת אבא שנולד לו בן. מה תאמרו לו לפי המשנה? למה?

2. בשמחת בית הכנסת בשבת רוצים להעלות לתורה עשרה אנשים. האם מותר?

3. בחול המועד סוכות רצה הגבאי להוסיף עולה חמישי. מה הדין, ומה הטעם לפי הברטנורא?

4. ראובן ושמעון קראו יחד את המגילה בקול, ושניהם השמיעו לציבור. האם הציבור יצא ידי חובה?

מיינו את הימים

כתבו כל יום בעמודה המתאימה: ראש חודש אדר • יום כיפור • שבת בראשית • שבועות • יום שני • חול המועד פסח • שבת במנחה • ראש השנה

3 עולים	4 עולים	5 עולים	6 עולים	7 עולים

שרשרת ההיגיון

5. מה הקשר בין חומרת היום לבין מספר העולים? השלימו לפי הברטנורא:

היום	מה מוסיף לו חשיבות?	עולים
ראש חודש		
יום טוב		
יום הכיפורים		
שבת		

6. הסבירו: למה ביום טוב אפשר להוסיף עולים, ובראש חודש אי אפשר?

7. לפי הברטנורא, היום כל עולה מברך לפני הקריאה ואחריה. מה היה המנהג בזמן המשנה?

במשפט אחד

כתוב במשפט אחד את הדבר החשוב ביותר שלמדת ביחידה:

פרק רביעי - הקורא עומד • דברים שבקדושה וסדר הקריאה

דברים שבקדושה וסדר הקריאה

עיינו במשנה פרק ד משניות ג-ד.

האם אפשר?

בכל מקרה כתבו: אפשר / אי אפשר, והסבירו.

המקרה	אפשר?	הסבר
בבית הכנסת יש תשעה מתפללים. רוצים לקרוא בתורה.		
שלושה גברים אכלו יחד ורוצים לזמן «נברך אלהינו».		
עשרה מתפללים הגיעו אחרי שהציבור כבר קרא שמע.		
רוצים לפדות שדה של הקדש עם עשרה ישראלים, בלי כהן.		

מבינים את המילה

1. הברטנורא מסביר את המילה «פורסין»: לשון פרוסה, כלומר חצי דבר. מה ה«חצי» כאן?

מה הדין? – קריאה ותרגום

2. הקורא קרא בתורה שני פסוקים בלבד ועצר. מה הדין?

3. הקורא בתורה קרא למתרגם שלושה פסוקים ברצף. האם נהג כראוי? למה?

4. בהפטרה קרא המפטיר שלושה פסוקים ברצף למתרגם. האם מותר?

5. המשנה אומרת: «היו שלשתן שלש פרשיות, קורין אחד אחד». מה הכוונה?

לדלג או לא?

המקרה	מותר / אסור
בנביא - לדלג מפרשה לפרשה	
בתורה - לדלג מעניין לעניין	
בתורה - לדלג בתוך אותו עניין, כמו הכהן הגדול ביום הכיפורים	
לדלג כך שהציבור יחכה זמן רב בשקט	

במשפט אחד

כתוב במשפט אחד את הדבר החשוב ביותר שלמדת ביחידה:

פרק רביעי - הקורא עומד • המפטיר והקטן

המפטיר והקטן

עיינו במשנה פרק ד משניות ה-ו.

מה הדין?

1. יוסי בן עשר קורא יפה מאוד. האם יכול לעלות לתורה ולקרוא? _____

2. האם יוסי יכול להיות שליח ציבור בתפילת שחרית? למה? _____

3. יוסי הפטיר בנביא. מי יעבור לפני התיבה במקומו? _____

4. לבית הכנסת הגיע אדם בבגדים קרועים. מה מותר לו ומה אסור לו? _____

5. אדם עיוור מלידה רוצה לפרוס על שמע. מה אומר תנא קמא ומה אומר רבי יהודה? כמי ההלכה? _____

שני טעמים - שני כללים

לפניכם שני כללים. כתבו ליד כל דין את מספר הכלל שלו.

כלל 1: מי שאינו חייב - אינו מוציא את הרבים. כלל 2: מפני כבוד התורה והציבור.

הכלל	הדין
	קטן אינו פורס על שמע
	פוחח אינו קורא בתורה
	קטן אינו עובר לפני התיבה
	פוחח אינו נושא את כפיו

חושבים לעומק

6. הברטנורא מביא דעה מן הגאונים: קטן קורא «דוקא משלישי ואילך». מה אפשר להבין מכך על העליות הראשונות?

במשפט אחד

כתוב במשפט אחד את הדבר החשוב ביותר שלמדת ביחידה:

פרק רביעי - הקורא עומד • נשיאת כפיים ושליח הציבור

נשיאת כפיים ושליח הציבור

עיינו במשנה פרק ד משניות ז-ח.

מה הדין?

1. כהן שעובד בצביעת בדים, ידיו צבועות בכחול. האם ישא את כפיו לפי רבי יהודה? _____

2. באותה עיר רוב האנשים עובדים בצביעה, וכולם רגילים בכך. מה הדין עכשיו לפי הברטנורא? למה? _____

3. אדם אומר לגבאי: «אני מוכן להיות שליח ציבור רק אם אוכל לעמוד יחף». מה הדין? _____

4. למה המשנה חוששת מאדם שמתעקש כך? (ברטנורא) _____

נכון או לא נכון? – תפילין

למה?	כשר / פסול	המעשה
		תפילין מרובעות על הראש במקום השער
		תפילין עגולות כמו אגוז
		תפילין של יד על כף היד
		תפילין מצופות זהב
		תפילין של יד על השרוול

מי הם?

5. מה ההבדל בין ה«מינים» ובין ה«חיצונים» לפי הברטנורא?

מה עושים?	הקבוצה
	מינים
	חיצונים

6. חפשו בברטנורא: באיזה מקום ביד מניחים תפילין, ולמה דווקא שם?

במשפט אחד

כתוב במשפט אחד את הדבר החשוב ביותר שלמדת ביחידה:

פרק רביעי - הקורא עומד • נוסחים שאין אומרים, ופרשיות שאין מתרגמים נוסחים שאין אומרים, ופרשיות שאין מתרגמים

עיינו במשנה פרק ד משניות ט-י.

שליח הציבור טעה

בכל מקרה כתבו: מה אמר? למה משתיקים אותו? (לפי הברטנורא)

מה אמר שליח הציבור?	למה משתיקים אותו?
«על קן צפור יגיעו רחמיך»	
«ועל טוב יזכר שמך»	
«מודים מודים»	
«יברכוך טובים»	

1. הברטנורא משווה את פושעי ישראל לחלבנה בקטורת. הסבירו את ההשוואה.

נקרא? מתורגם?

הפרשה	נקרא?	מתורגם?
מעשה העגל הראשון		
מעשה העגל השני (אהרן)		
ברכת כהנים (לפי הברטנורא)		

2. מה העיקרון המשותף לפרשיות שקוראים ולא מתרגמים?

3. למה מעשה העגל הראשון כן מתורגם, אף שיש בו גנות לישראל?

מחלוקות בסוף המסכת

השאלה	הדעות	ההלכה (ברטנורא)
להפטיר במרכבה?		
להפטיר ב«הודע את ירושלים»?		

שווה לדעת

ואכן, את פרק המרכבה (יחזקאל א) מפטירים בחג השבועות.

במשפט אחד

כתוב במשפט אחד את הדבר החשוב ביותר שלמדת ביחידה:

פרק רביעי - הקורא עומד • חזרה - פרק רביעי

חזרה - פרק רביעי

עיינו בפרק ד כולו - «הקורא עומד».

מה הדין? - מקרים מן הפרק

1. בשבת במנחה רוצים להעלות ארבעה אנשים.

2. במניין של תשעה רוצים לומר קדיש.

3. ילד בן 11 רוצה לעלות לתורה.

4. המתרגם מקבל מן הקורא שלושה פסוקים מן התורה בבת אחת.

5. אדם שם תפילין של ראש על המצח.

6. שליח הציבור אמר «מודים מודים».

טבלת סיכום - מי מה עושה?

מי?	קורא בתורה	פורס על שמע	נושא כפיו
קטן			
פוחח			
כהן עם מום בידיו	—	—	

מה ההבדל?

7. השוו בין ראש חודש ליום טוב בשלושה דברים: מספר העולים, הוספה, הפטרה.

הנושא	ראש חודש	יום טוב
מספר העולים		
הוספה		
הפטרה		

במשפט אחד

כתוב במשפט אחד את הדבר החשוב ביותר שלמדת ביחידה:

מסכת מגילה

כיתה ז' • דפי עבודה

בחוברת:

המשנה בחיינו

עיון בברטנורא

תרשים כאמד"ט

מילון המשנה

לשון המשנה

הַדָּרֵן עַלֶּה מְסַכֶּת מְגִלָּה

וְהַדָּרָה עָלוּ, דַּעְתּוֹ עָלֶה וְדַעְתָּה עָלוּ